

ONTWERP RAADSVOORSTEL

zaaknummer: 1304727

Onderwerp:	Raadsvoorstel financiële bijdrage KRW-opgave Hoofdgracht
Programma:	2. Wonen en leefbaarheid

Gemeenteraad:	Hamerstuk	
Portefeuillehouder:	Sjoerd Wannet	
Inlichtingen bij:	Breukelaar, Annemieke	
	Telefoonnummer: 14 0575	E-mailadres: info@zutphen.nl

Soort bevoegdheid:	Budgetrecht
Beleidsvrijheid:	Ruim
Programmabegrotingswijziging:	Ja

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor:

1. Instemmen met de medewerking aan de KRW opgave van het Waterschap Rijn en IJssel ten behoeve van biodiversiteit en klimaat en hiermee uitvoering te geven aan de Omgevingsvisie Zutphen 2040 (2025) en Visie Vesting van de Toekomst (2021).
2. Een krediet beschikbaar stellen van € 286.000 voor de gemeentelijke financiële bijdrage aan de KRW-opgave Hoofdgracht en de kapitaallasten van € 18.300 te dekken uit het budget groenonderhoud.
3. Een krediet beschikbaar stellen van € 100.000 voor de inrichting van de openbare ruimte op de bastions en de structurele kapitaallasten van € 6.400 te dekken uit het budget groenonderhoud.
4. De begroting 2026 dienovereenkomstig te wijzigen (2026-24).

Inleiding

Het Waterschap Rijn en IJssel moet vóór eind 2027 de uitvoering van haar KRW-opgaven (Kader Richtlijn Water-opgaven) realiseren volgens Europese doelstellingen. Doelen van de KRW-opgaven zijn het watersysteem op orde brengen en daarnaast schoon en gezond inrichten.

In Zutphen worden vier projecten uitgevoerd t.b.v. deze KRW opgaven:

1. Meandering Berkel (traject stuw De Kap – Wijnhofpark);
2. Versmallen Hoofdgracht (Kleine omlegging – Laan naar Eme);
3. Grootschalig onderhoud Vierakkerse Laak (baggeren en verwijderen beschoeiing).
4. Grootschalig onderhoud in Warnsveld, Leesten en de Zuidwijken (baggeren).

Realisatie van de eerste twee opgaven vindt deels plaats op gronden van de Gemeente Zutphen.

Ook wordt de IJsseldijk ten zuiden van Zutphen versterkt waarbij verhoging en/of verbreding plaatsvindt en naar alle waarschijnlijkheid ook stroken grond van de Gemeente Zutphen verworven moeten worden.

Daarnaast zijn er een aantal onderhoudsopgaven en toezeggingen vanuit een inwonerinitiatief die wij als gemeente samen met het Waterschap oppakken:

- aanleggen drietal boothellingen om maaierwerk van de grachten uit te kunnen voeren;
- project Herinrichting Berkeloever Molengracht-Rozengracht op, een project dat voortkomt uit het inwonerinitiatief BIDS (Berkel in de Stad);

Het versmallen van de Hoofdgracht is een KRW opgave van het waterschap. Gezien de ligging (deels) binnen het Rijksbeschermd Stadsgezicht geldt een randvoorwaardelijke verplichting m.b.t. cultuurhistorische inrichting van de Hoofdgracht.

De Hoofdgracht maakt onderdeel uit van het historische verdedigingswerk in zijn huidige vorm. Samen met het waterschap is gezocht naar een vorm van versmalling zonder de historische waarde van het verdedigingswerk aan te tasten. Door terug te grijpen naar de historische vormen van de bastions, kan met deze grondlichamen de versmalling gerealiseerd worden, conform het vastgesteld beleid Visie Vesting van de Toekomst (2021). De aanleg van een onderhoudspad is een wens vanuit WRIJ (i.p.v. onderhoud vanuit een maaiboot); deze wordt tussen de bastions onder de waterlijn aangebracht zodat visueel de Hoofdgracht zijn huidige breedte behoudt. Het schetsontwerp is uitgewerkt conform advies van de Erfgoedadviesraad (EAR).

Inmiddels is het voorlopig ontwerp voorgelegd aan de gemeente met daarbij een voorstel voor kostenverdeling tussen het waterschap en de Gemeente Zutphen. Hierbij stelt het waterschap voor dat de kosten voor de ontwerpaanpassingen, die als randvoorwaardelijke verplichting worden opgelegd, gedeeld worden.

De Gemeente Zutphen is daarnaast zelf verantwoordelijk voor de inrichting van de aan te leggen bastions zoals deze (als grondlichaam) zijn meegenomen in het voorlopig ontwerp. De inrichting zal bestaan uit hagen, verharding, straatmeubilair, paden en eventuele trapelementen. Het beheer en onderhoud van deze bastions (openbare ruimte) zal vervolgens ook voor kosten van de gemeente zijn.

Beoogd effect

De inrichting van de Hoofdgracht biedt een meerwaarde voor het gezicht op de historische stad en haar verdedigingswerken. De KRW opgaven dragen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit en daarmee de biodiversiteit en daarnaast aan het verbeteren van de herkenbaarheid van de historische verdedigingswerken rond de oude binnenstad.

Argumenten

1.1 Het versterken van de groen-blauwe structuren is opgenomen in de Omgevingsvisie Zutphen 2040.

De groen-blauwe longen zorgen als ruimtelijke dragers voor een stevige verbinding tussen het groen en water in het landelijk gebied en de groenstructuren in stad en dorp. De groene zones gaan daarbij samen met de IJssel, de beken en laken, waterpartijen, vestinggordels en verdedigingslinies. Ze maken deel uit van het bredere watersysteem, onder meer gekoppeld aan de Berkel en de Vierakkerse Laak. Bij ruimtelijke ontwikkelingen versterken we aanwezige groen-blauwe structuren. De groen-blauwe longen zorgen voor klimaatadaptieve gebieden in het stedelijk gebied, bieden ruimte voor het verbeteren van de waterkwaliteit en dragen bij aan meer biodiversiteit.

1.2 De KRW-opgave heeft een positief effect op de natuurwaarden van de Hoofdgracht en de directe omgeving.

Door het versmallen van het stroomprofiel gaat de stroomsnelheid omhoog. Dit heeft een gunstig effect op de kwaliteit van het water en de vissen die hier voorkomen. Daarnaast worden oevers aan de ommeland-zijde natuurvriendelijk aangelegd waarmee meer diversiteit ontstaat in leefgemeenschappen (flora en fauna).

1.3 De historische identiteit van de vestingwerken wordt versterkt conform Visie Vesting van de Toekomst.

In de Visie van de Toekomst (2021) wordt beschreven dat de stadsopbouw van Zutphen complex is. De binnenstad bestaat uit drie ongeveer even grote stadsdelen, de “Oude Stad”, de “Nieuwstad” en de “Spitaalstad” die omringd waren door een vestingwerk. Met de uitbreiding van de binnenstad werden telkens de vestingwerken aangepast. Tegenwoordig zijn daar grote delen van verloren gegaan. De rijke geschiedenis van de stad is op een aantal locaties niet te zien, waardoor deze locaties niet bijzonder worden ervaren en zelf een rommelig beeld geven. Het herstel van de overgebleven historische restanten van de vestingwerken zal de ruimtelijke kwaliteit van Zutphen verbeteren. Zodoende kan men het unieke karakter van de binnenstad beter beleven en daar beter aan gehecht worden. Met het aanleggen van de bastions wordt een deel van dit unieke karakter van de binnenstad hersteld.

1.4 Het schetsontwerp van de Hoofdgracht is in samenspraak met de Gemeente Zutphen tot stand gekomen.

In samenspraak met de Gemeente Zutphen is een schetsontwerp gemaakt voor de inrichting van de Hoofdgracht en de vestingwerken. Deze schets is ook voorgelegd aan de Erfgoedadviesraad en de schets is conform het advies aangepast zodat deze voldoet aan de randvoorwaarden vanuit de ligging (deels) in het Rijksbeschermd Stadsgezicht.

2.1 In de programmabegroting is geen rekening gehouden met deze financiële bijdrage.

Het waterschap heeft dit voorjaar uitgesproken een financiële bijdrage te verwachten van de Gemeente Zutphen om de meandering van de hoofdgracht in de vorm van bastions te realiseren. Dit verzoek kwam te laat om nog mee te nemen in de voorjaarsnota 2027. Om toch tijdig te kunnen reageren, wordt voorgesteld om deze bijdrage in de vorm van een investeringsbijdrage te verstrekken en de kapitaallasten te dekken vanuit het groenbudget.

3.1 Het aanleggen van de bastions en toegankelijk maken voor recreanten biedt een meerwaarde voor de stad.

Een investering in een aantrekkelijke inrichting van de bastions en de mogelijkheid tot een wandeling door de (koele) groengordels om onze binnenstad is een waardevolle toevoeging voor inwoners en recreanten. Ook hier wordt voorgesteld om deze bijdrage in de vorm van een investeringsbijdrage te verstrekken en de kapitaallasten te dekken vanuit het groenbudget.

4.1 Het college is bevoegd de kapitaallasten in de begroting 2027 op te nemen.

De gemeenteraad stelt de begroting op programmaniveau vast. Het college is gemandateerd om de kapitaallasten in de begroting 2027 op te nemen, omdat het gaat om een verschuiving binnen het programma.

Kanttekeningen

1.1 De herinrichting van (een deel van) de Hoofdgracht en de aanleg van bastions heeft maatschappelijke consequenties voor direct aanwonenden van de Hoofdgracht.

De Hoofdgracht grenst aan de Tademasingel, Graaf Ottosingel en Berkelsingel (huidige centrumring) waaraan veel woningen gesitueerd zijn. De situering van de bastions kan leiden tot een toename van wandelaars/recreanten in dit gebied die de bastions en de Hoofdgracht willen beleven en dus de huidige centrumring oversteken. Hiervoor zijn geen voorzieningen aanwezig.

1.2 De herinrichting van (een deel van) de Hoofdgracht en de aanleg van bastions heeft maatschappelijke consequenties voor gebruikers van de Hoofdgracht..

Het versmallen van het stroomprofiel van de Hoofdgracht zorgt voor een smalle vaargeul waarbinnen de fluisterboten kunnen varen, die gebruik maken van dit deel van de Hoofdgracht. Ook heeft deze herinrichting effect op evenementen als de Vrije slag door Zutphen, waarbij gezwommen wordt in dit deel van de Hoofdgracht.

2.1 Geen gemeentelijke bijdrage betekent minimale ruimtelijke inrichting.

Het waterschap heeft te kennen gegeven dat ingezet wordt op een minimale ontwerpvariant als de gemeente geen financiële bijdrage levert in de KRW opgave in de Hoofdgracht: geen bastions maar alleen een versmalling van het stroomprofiel (onder water). Optisch blijft de Hoofdgracht dan even breed als het huidige profiel, maar onder de waterlijn moet een verharding aangelegd worden om verlanding te voorkomen. Deze basisvariant moet opnieuw voorgelegd worden aan de EAR en de commissie RKC om te toetsen of met deze minimale variant wordt voldaan aan de randvoorwaarden vanuit Rijksbeschermd Stadsgezicht. Naar verwachting adviseren zij hierop negatief aangezien dit een ernstige aantasting is van de

vestinggracht, de onderwaterverharding is zichtbaar en het de versmalling druist in tegen het vastgestelde beleid Visie Vesting van de Toekomst. Bovendien gaat deze minimale variant stuiten op maatschappelijke weerstand gezien de erfgoedschade (en daarmee imagoschade voor een erfgoedgemeente) die hiermee wordt aangebracht.

2.2 Toekomstige keuzes door het waterschap voor realisatie van de KRW-opgave zijn nog niet volledig in beeld.

Het waterschap overweegt de projectscope van dit plan te vergroten: ook het deel vanaf het Wijnhofpark tot de Hoofdgracht (tot ca. de Kleine Omlegging) en vanaf de Laan naar Eme tot het gemaal Helbergen wordt eventueel toegevoegd aan het projectgebied. Aandachtspunten hierbij zijn bijvoorbeeld het gemeentelijk eigendom tussen de achtertuinen van de Wilhelminalaan en de Berkel, afkalving van de oevers etc. Consequenties van deze scopewijziging voor de gemeente zijn nog niet in beeld gebracht.

Financiën

De geraamde kosten voor de KRW-opgave in de Hoofdgracht is door het waterschap geraamd op € 719.000. Onderdeel van deze opgave is het aanleggen van de bastions (grondlichamen en daarnaast de landschappelijke inrichting openbare verblijfsruimte. Voor de aanleg van de bastions vraagt het waterschap om een gemeentelijke financiële bijdrage te leveren van € 286.000. Daarbij komt de inrichting van de openbare ruimte op de bastions voor kosten van de gemeente. Dit komt naar verwachting neer op ca. € 100.000 (ramingsbedrag). De structurele kapitaallasten (afschrijving 20 jaar en rente 1,47% van € 386.000) zijn € 24.700 en worden gedekt vanuit het budget groenonderhoud. In 2026 zijn de kapitaallasten nihil.

Naast de KRW opgave rond het versmallen van de Hoofdgracht, vraagt het waterschap ook een financiële bijdrage voor de meandering van de Berkel (tussen de Kapperallee en het Wijnhofpark) in de vorm van gronden. Samen met het waterschap wordt onderzocht of grondruil van in de nabijheid van Zutphen een optie is. Afspraken over de financiële waardering van deze optie worden bij een volgend bestuurlijk overleg gemaakt als de ambtelijke verkenning is afgerond. Afspraken over het uitruilen van gronden worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst dit najaar.

Ook speelt het project Herinrichting Berkeloever Molengracht-Rozengracht op, een project dat voortkomt uit het inwonerinitiatief BIDS. Het waterschap neemt daarbij het inrichtingen van een ecologische noordoever van de Berkel voor haar rekening en de gemeente het herinrichten van het wandelpad, het vervangen van de trap, het aanbrengen van bankjes en aanplant van bomen.

Communicatie

In overleg met de gemeente wordt door het Waterschap een communicatieplan opgesteld waarin staat beschreven hoe en wanneer wordt gecommuniceerd met stakeholders en belanghebbenden en omgeving. Het Waterschap is initiatiefnemer; zij voert de gesprekken met grondeigenaren en organiseert informatiebijeenkomsten. Volgens de planning gaat het Waterschap komende najaar/winterperiode de omgeving informeren over de voorgenomen plannen.

Uitvoering

De uitvoering van de KRW-opgave moet voor het einde van 2027 gereed zijn. De werkzaamheden worden naar verwachting in de zomer/najaar van 2027 uitgevoerd. De afronding van de inrichting van de openbare ruimte volgt op deze uitvoering en wordt in het voorjaar 2028 afgerond.

Evaluatie

-

Bijlagen

- 1304727 - Bijlage 1 - Begrotingswijziging 2026-24 Financiële bijdrage KRW-opgave Hoofdgracht
- 1304727 - Bijlage 2 - Verdeling van de kosten (niet openbaar)
- 1304727 - Bijlage 3 - Voorlopig ontwerp Hoofdgracht (niet openbaar)

Stukken die ter inzage liggen

BESLUIT

De raad van de gemeente Zutphen,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van DATUM met nummer 1304727;

gelet op artikel(en) 189 van de Gemeentewet;

b e s l u i t:

1. Instemmen met de medewerking aan de KRW opgave van het Waterschap Rijn en IJssel ten behoeve van biodiversiteit en klimaat en hiermee uitvoering te geven aan de Omgevingsvisie Zutphen 2040 (2025) en Visie Vesting van de Toekomst (2021).
2. Een krediet beschikbaar stellen van € 286.000 voor de gemeentelijke financiële bijdrage aan de KRW-opgave Hoofdgracht en de kapitaallasten van € 18.300 te dekken uit het budget groenonderhoud.
3. Een krediet beschikbaar stellen van € 100.000 voor de inrichting van de openbare ruimte op de bastions en de structurele kapitaallasten van € 6.400 te dekken uit het budget groenonderhoud.
4. De begroting 2026 dienovereenkomstig te wijzigen (2026-24).

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zutphen, gehouden op:

De voorzitter,

de griffier,